

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra HERR PANTHAKAKS HISTORIE

Citation: Ewald, Johannes: "Johannes Ewalds samlede skrifter", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, Gyldendal, (1969), s. 29. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-ewald06val-shoot-idm140353512331344.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

Heller bør man ikke negte, at jo Herr Misocosmus, handlede fornuftig i visse Puncter af Underviisningen, endskjønt det rigtig nok kun var per Accidens. - Dersom han lærte ham at ansee meget klogt for daarligt, og meget got for ont; saa 30 lærte han ham tillige at || ansee virkelig Daarlighed, med alle sine skadelige Virkninger for det som den var. - Saaledes, naar de latinske Historie-Bøger, som jeg veed ikke hvad for en ond Aand har lært vore Poedagoger at give Børn i Hænderne, førend de kan skille det gode fra det onde, og langt mindre det ægte fra det glimrende, naar de bestak den unge Christians Sjæl ved prægtige eller rørende Skildringer, og saaledes forførte ham til at tænke høyt om en Enthusiast, en Pedant, en Selv-Mordere, en Erobrere; eller til at finde skammelig Kjærlighed og Sybaritiske Lyster indtagende; saa rev Misocosmus med aldrig skaanende Hænder Masquen af dem; og viiste ham, at det var elendige Narre, som havde gjort Jorden og sig selv ulykkelige, fordi de dømte endnu falskere om den sande Lyksalighed, end deres forglemte Med-Brødre. - Man maae desuden mærke, at den Fordom som vor Conrector med saa stor Umage indpræntede sine Discipler, er af sin Natur saa stor og stærk, at den kun taaler faae andre ved Siden af sig - Den som holder alle for Narre kan næsten umueligt blive overtroisk; og endnu mindre overtale sig til at sværge blindlings paa andres Meeninger - Mistænkelig imod alting, undersøger han alting nøye; og ved at betragte det fra alle Sider, udvider han i det mindste sin Kundskab, og samler sig saaledes Materialier, hvoraf han engang kan faae det lykkelige Indfald at danne sig Viisdom. - Vist er det, som vi før erindrede, at denne store Fordom, enten maae understøttes af en næsten unaturlig Egenkjærlighed; eller og, naar dens Slaver ere ærlige nok til at holde sig selv for ligesaa store Narre, som alle de andre; maae den blive yderlig brystfældig ved sin egen Vægt, og styrte dem, som mærke det, i en fuldkommen Pyrrhonismus; thi endskjønt den falder, forsvinde dens Ruiner derfor ikke. - Man skulde derfor troe, at den maatte danne alle dem af sine 31 Tilhængere, der nogenledes kunde tænke, til ligesaa mange Tvivlere, som langtfra ikke vilde befatte sig, med at undersøge nogen Ting, da de ikke kunde vente sig mindste Nytte, mindste Vished af deres Undersøgelser. - Dog et er det at de fleeste Mennisker og i sær Philosopher har Egenkjærlighed nok, til at tiltroe sig den Forstand, som de dømmer alle andre Mennisker fra - Et andet er det, at det er en Fordom, der som man veed, sjelden bliver undersøgt, og hvis Svaghed endnu sjeldnere bliver mærket. -